

Bertalan Galambosi haluaa tuotteistaa yrtit

Suomen yrttitutkimuksen yksi tärkeimmistä toimipisteistä on Mikkelissä Ekologisen tuotannon tutkimusasemalla tai vielä tarkemmin: vanhemman tutkijan **Bertalan Galambosin** työhuoneessa. Huone on tulvillaan yrttikirjallisuutta, tutkimustuloksia, valokuvista tehtyjä tauluja yrttikasveista ja - mitä tutkija itse pitää tärkeimpänä - laatikollinen yrttituotteita. Ilman pitkäjänteistä työtä ei olisi tuotteitakaan. Unkarista lähes 20 vuotta sitten lähtenyt Galambosi on tutkinut yrttejä melkein koko sen ajan, kun hän on asunut Suomessa. Hän on etsinyt mauste- ja rohdosyrttejä, jotka menestyisivät meillä. Täällä menestyville lajeille on Mikkelin Karilassa kehitetty viljelytekniikkaa.

Mutta vielä tärkeämpää on ollut tuotteistaa yrttejä. Viljelyllä ei ole mitään merkitystä, ellei se johda myytävään tuotteeseen, Galambosi korostaa. Tuotteistaminen edellyttää laajaa koti- ja ulkomaisten asiantuntijoiden ja valmistajien verkostoa.

Tällä hetkellä markkinoilla on kymmenkunta yrteistä valmistettua luontaistuotetta, maustetta ja rohdosta, joiden raaka-aineen tuottamisessa tutkimusaseman viisihenkisellä yrttitiimillä on jollain lailla ollut sormet pelissä. Tuotteeksi asti ovat päätyneet muun muassa punahattu, ruusujuuri, minttu, etelänarnikki, nokkonen, anisiisoppi ja kihokki.

Viljelijöille koulutusta

Tutkimuksen lisäksi Galambosi on ollut tiiviisti mukana viljelijöiden koulutuksessa. Hän on opetushallituksen toimeksiannosta kirjoittanut kirjan, jossa opastetaan 42 yrtin viljelyyn. Kaikkiaan kokeissa on 15 viime vuoden aikana ollut noin sata yrttiä ja 150 lajiketta.

Joltain osin yrttitiimin työpanos on luettavissa myös viljelyalatalastoissa. Kun vuonna 1984 yrttejä kasvoi alle 100 hehtaarilla, vuonna 2001 määrä oli 3 800 ja tänä vuonna ennakkotiedon mukaan jo 5 700 hehtaaria. Yrtit ovat nyt luonnollisempi kasvivalinta kuin 15 vuotta sitten, Galambosi toteaa.

Kehityksestä huolimatta eräs asia harmittaa suunnattomasti. Liian usein yrttien viljelyyn lähdetään kokeilumielessä. Silloin siitä tulee pelkkää näpertelyä, tutkija melkein sylkäisee sanan suuntaan. Viljelyalan pitää olla sellainen, että sillä on merkitystä sekä kustannusten että tulojen kannalta. Silloin viljelyyn suhtaudutaan vakavasti.

Viljelyyn tarvitaan lisää ammattimaisuutta ja osaamista,

Galambosi korostaa. Sitä pyritään antamaan erilaisilla kursseilla. Viimeksi laajaa yhteistyötä on ollut Savonlinnassa toimivan viljelijöiden yrttiosuuskunnan kanssa. Mukana olleet ovat perehtyneet yrtteihin niin, että voivat toimia jo itsekin neuvojina.

Uhanalaisia voi viljellä

Uuden näkökulman suomalaiseen yrttiljelyyn Galambosi sai neljä vuotta kansainvälisessä alan kongressissa. Siellä kerrottiin muutamien yrttien käyneen uhanalaisiksi Euroopassa, koska niiden kasvupaikat tuhoutuvat tai niitä kerätään liian innokkaasti. Esimerkiksi Ukrainassa tuhottiin laaja kevätruusuleinikin luontainen kasvupaikka melkein kokonaan. Bulgaria on joutunut rajoittamaan voimakkaasti kevätesikon keräystä.

Ainakin 4-5 uhanalaisista lajeista on sellaisia (esimerkiksi kylmäkestäviä, vuoristoissa kasvavia) kasveja, joiden viljely onnistuu Suomessa. Niitä ovat ainakin etelänarnikki, poimulehti, kotimainen kihokki, keltakatkerokko ja euroopanalppitähti. Galambosi oivalsi, että siinä on meillä mahdollisuus ja asiaa ryhdyttiin tutkimaan projektissa. Nyt ollaan niin pitkällä, että savonlinalaisella osuuskunta on saamassa sopimuksen sveitsiläisen lääkeyrityksen kanssa uhanalaisen etelänarnikin viljelystä.

Pirjo Loiskekoski